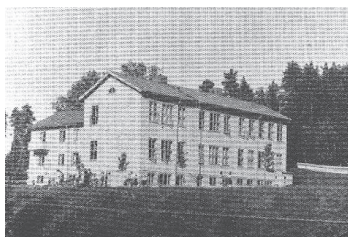

LIDENS SKOLOR

Den 29 januari 1951 hölls på initiativ av dåvarande folkskoleinspektören Hjalmar Ahlberg en konferens med syfte att ge en översiktsbild av dagsläget i Medelpads skolor. En rapport, med titeln "Medelpads skolväsende intill år 1952", utgavs i bokform. Uppgiftslämnare för Lidens kommun var överlärare Karl Gustav Kalm. Hans rapport ligger till grund för följande artikel.

Lidens första lärare 1843

Första gången skolfrågan behandlades i Lidens sockenstämma var den 18 december 1842. Då valdes ledamöter till en särskild skolstyrelse. Följande år anställdes Lidens första lärare. Denne skulle även tjänstgöra i Holms socken. Lidens socken skulle "aflöna och begagna Skolläraren till två tredjedelar och Holms socken till en tredjedel". För att kunna avlöna läraren beslöt att varje skattskyldig skulle betala sex skillingar banco per år och varje barn som bevisade skolan skulle betala åtta skillingar banco. Kostnaden för att bygga skolhus beräknades till 1 000 riksdaler. Sockenens ansåg sig inte kunna bestrida denna kostnad varför man beslöt "att Sockenmännen i största ödmjukhet skulle det Kungliga Befallningshafvande och Högvördiga Dom-Capitel hos Kongl. Maj; t i underdånighet anmäla till afhjelpande genom Statbidrag". Svaret på denna vördsamma anhållan lät emellertid vänta på sig. Sockenstämman beslöt därför senare att skolhållningen nästkommande var skulle "upplåtas till minstbjudande". "Den

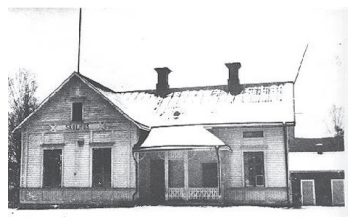

Kyrkbyns skola byggd 1909

som åtager sig skolhållningen skall bestå ved, ljus och nödige bänkar, säten och bord samt kosthåll för skolmästaren det han sjelf betalar."

Lidens första skolhus 1850

Lidens första skolhus stod färdigt år 1850. Detta skolhus blev föremål för ombyggnad tre gånger, senast 1944 och 1951. Skolundervisning hölls där i mer än 100 år. Nästa undervisningsställe i Lidens socken förlades till Boda. Troligen avsågs inte en särskild

Skolhuset i Åsen 1933

byggnad. Skolan i Boda kallades liksom skolan i kyrkbyn "fast skola" och nämns första gången vid en biskopsvisitation 1881. "Underlydande stationer" var Järkvissle, som då hette Järkvitsle, och Sillre. Kyrkbyns skola hade en underlydande station i Åsen. Biskopsvisitationen nämnde att socknens antal skolpliktiga barn var 232. Av dessa undervisades 115 i hemmet.

Skola i varje by

Under 1880-talet inrättades tre småskollärartjänster för tjänstgöring i olika byar enligt fastställd turordning; en tjänst för Flygge, Åsen och Dacke, en för fjällroten Oxsjö och Sillre samt en för Boda, Långliden och Västanå. År 1851 inrättar Holms socken en egen skola varvid den tredjedel av lidenlärarens tjänst som då blev frigjord flyttades till övre delen av Lidens socken.

Nästa skolbyggnad uppfördes i Järkvissle 1895 till en kostnad av 5 000 kronor. Genom 1873 års myntreform hade riksdalern

ersatts av kronan. Under 1900-talets början byggdes sedan skolhus i Åsen och Boda. Efter ytterligare några år byggdes skolhus även i Sillre, Dacke och Flygge. Penningkostnaderna för skolbyggnader under 1800-talet och början av 1900-talet, i Liden liksom i övriga landet, hölls nere genom att byborna bidrog med både byggnadsvirke och arbetskraft.

Sillre skola 1924

Barnen i fjällbyarna

Undervisning för barnen i de s.k. fjällbyarna krävde särskilda insatser. En sådan var att ordna för barnens inackordering hos familjer i skolornas närhet. År 1920 anslog skolrådet för detta ändamål 100 kr per barn och år. Man försökte även ordna skolhushåll för dessa barn. Ett anordnades i Sillre 1926 för de barn som skoldagar (?) vandrade från sina hem till skolan. För detta skulle föräldern betala 75 öre per barn och dag. Det visade sig vara svårt att få in denna avgift, även från de bättre lottade, varför man upphörde med verksamheten. I fortsättningen var det eget matsäckspaket som gällde. Barn från Paljacka undervisades i Graninge eftersom vägförbindelse med Lidenbyarna saknades.

Västana skola byggd ca 1901

Förbättrad skola

År 1931 inrättades skolskjutsar där vägarna så medgav. Den första enkla skolbespisningen anordnades 1942; gröt, soppa och smörgås. Skoltandvård i egen regi, i den nyöppnade tandvårdskliniken i Liden, kom till 1950. De kostsamma resorna var en avgörande faktor för bygget av kliniken. Redan 1887 beslutade man att inrätta slöjdundervisning för pojkar. För flickor inrättades slöjdundervisning 1896. Fortsättningsskolan (efter det sjätte skolåret) bestod av träslöjd för pojkar och syslöjd samt hushållskunskap för flickor. Gemensam kurs i samhällskunskap inrättades i kyrkbyns skola 1910, i Boda skola 1911 och ett par år därefter även i Sillre.

Rune Wennberg, Järkvissle/Huddinge

Samtliga bilder hämtade ur Lidens Hembygdsförenings arkiv.

Boda skola byggd år 1907

Dacke skola byggd i början av 1900-talet.

Järkvissle skola 1931